

Вечірня Полтава.- 04.01.2012

Надія Діденко, Фото Іванни Сердюченко

Пересопницьке євангеліє, на якому президенти присягають на вірність українському народу, до революції 1917 року зберігалось у Полтаві

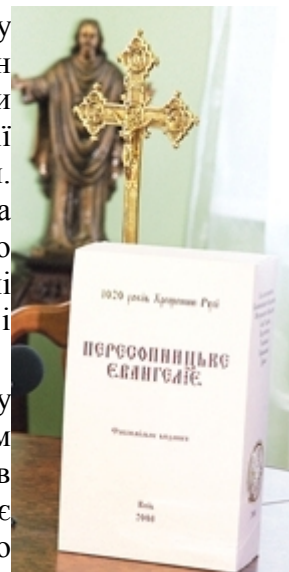
У році, що минув, Україна на державному рівні відзначала 450 років видатної пам'ятки української писемності — Пересопницького євангелія. А за кілька днів до святкування Нового 2012 року представники полтавських мас-медіа мали унікальну нагоду доторкнутися до сторінок факсимільної копії цієї книги.

Її презентували в Полтавському єпархіальному управлінні Української православної церкви. Як прокоментував архієпископ Полтавський і Миргородський Филип, книга, що стала першою спробою передати слово Боже живою українською мовою, на котрій нині українські президенти під час інавгурації присягають на вірність народу, дійшла до наших днів завдяки... Полтаві. Адже саме у нашому місті вона зберігалася до 1917 року, знаходячись у бібліотеці Полтавської духовної семінарії. Власне, цього року виповнилося б 310 років з моменту перебування Євангелія у Полтавській єпархії — 1701 року гетьман Іван Мазепа передав книгу до Переяславської семінарії (це місто в той час перебувало у складі Полтавської єпархії).

На світ Пересопницьке євангеліє з'явилося у XVI столітті — у невеличкому волинському містечку Пересопниці. Її автори — син протопопа Михайло Василевич і архімандрит Григорій переклали українською мовою чотири Євангелія за дорученням княгині Анастасії Заславської для кращого розуміння священних текстів простим людом. Робота над книгою — а це 964 сторінки рукописного тексту — тривала 5 років. При оформленні книги, що містила в собі благу звістку про спасіння людства, слово Боже, майстри використали найдорогоцінніші на той час матеріали. Рукопис був прикрашений багатим орнаментом і високохудожніми кольоровими заставками і мініатюрами.

Тривалий час Євангеліє зберігалось у Пересопницькому монастирі та після того, як обитель у 1630 році стала єзуїтським колегіумом, книга була таємно вивезена, й доля її була невідома. А в 1701 році гетьман Іван Мазепа подарував Пересопницьке євангеліє Вознесенському монастирю, що в Переяславі. Звідти книга потрапила до Переяславської духовної семінарії. До речі, коштом гетьмана Євангеліє отримало новий оклад.

А в 1862 році Переяславська духовна семінарія переїхала до Полтави. Разом із бібліотекою духовного закладу до нашого міста переїхала й раритетна книга. Тривалий час вона зберігалася у бібліотеці. Та у 1906 році у Полтаві, відповідно до указу Святійшого Синоду, при архієрейській кафедрі було створено Полтавське давньосховище. Там зберігалися церковні артефакти, а серед них — і Пересопницьке євангеліє. У той час було видано каталог давньосховища, де містився і опис Євангелія. За часів радянської влади давньосховище ліквідували, у 1920 році частину його скарбів передали до Полтавського краєзнавчого музею — і Пересопницьке євангеліє переїхало на зберігання до будівлі на вулиці Спаській (де раніше знаходився художній музей). Далі доля унікальної книги схожа

на детективну історію. У роки війни Пересопницьке євангеліє ледь не втратили: під час евакуації з Полтави вивезли лише частину скарбів краєзнавчого музею. Решта згоріла під час пожежі окупованого міста у 1943 році. Та у 1947 році в одному з ящиків, в яких до Києво-Печерської лаври привезли фарфор, серед посуду знайшли древню книгу. Тобто її все-таки вдалося врятувати із охопленого війною міста. Історики зауважують: полтавські старожили згадували, як скаржився один зі співробітників Полтавського держбанку, котрому у вересні 1941 року в останній день евакуації грошей та цінностей банку «підкинули» ще кілька ящиків з експонатів художнього музею. Він постарався позбутися додаткового багажу — підсунув їх якомусь управлінню культури. Отак Пересопницьке євангеліє й потрапило до Києво-Печерської лаври.

Нині давнє Євангеліє зберігається у книгосховищі рідкісних книг при Національній бібліотеці імені Вернадського. Розгортає свої сторінки древній фоліант раз на 5 років — коли новообраний Президент дає клятву на вірність своєму народу.

У 2008 році Українська православна церква за підтримки Академії наук ініціювала створення факсимільної копії раритетного Євангелія. Відтворення старовинної книги вимагало застосування сучасних технологій. Додрукарська підготовка сторінок передбачала їх обробку таким чином, щоб факсимільна копія точно відтворювала оригінал — сторінки зберегли відбитки рук, краплі воску та всі ті сліди, що залишив на Євангелії час. Фарби підбиралися ретельно, щоб передати оригінальне оформлення книги, папір на дотик не відрізняється від пергаменту. Свого часу Євангеліє мало кілька обкладинок, до нашого ж часу книга дійшла в обкладинці із зеленого оксамиту. Початково Пересопницьке євангеліє прикрашала обкладинка зі шкіри, оздобленої металевими медальйонами, — її подарували й факсимільній копії. Остання, до речі, важить 9 кг

300 г. Вихід друком факсиміле був приурочений до 1020-ї річниці Хрещення Русі. Книга вийшла тиражем 1000 екземплярів.

— Особливість книги в тому, що в ній витримано здоровий баланс між догматичною термінологією, аскетичністю і зрозумілістю тексту, — зауважує отець Стефан. — Бо проблема всіх сучасних перекладів Святого писма у тому, що при спробах зробити текст зрозумілим втрачаються певні смислові відтінки. Залишають мову оригіналу — і текст стає незрозумілий для більшості читачів.

Зважаючи на невеликий тираж факсиміле Пересопницького євангелія, у вільному продажу чи в бібліотеках цю книгу поки що неможливо побачити. Проте владики Филип переконаний, що з часом проблему буде розв'язано — і копії писемної пам'ятки з'являться в бібліотеках українських вишів. А от сам настоятель Полтавської єпархії мріє про відродження у нашому місті єпархіального давньосховища, де городяни могли б побачити раритетні церковні артефакти.